GAZETA KRAKOWSKA

N^ro 94.

Z KRAKOWA DNIA 24 LISTOPADA 1819. ROKU WE SRODĘ

Z Petersburga d. 18 Października d. k.

Komitet Towarzystwa opiekuiącego się więzieniami, rozpoczął iuż czynności swoie i uroczyste iego otwarcie odbyło się tu 11. b. m. w domu Ministra wyznań religiynych i oświecenia publicznego. Prezes Towarzystwa JO. Xże Jmć Alexander Mikołaiewicz Gallicyn wyłożył przyczyny, które podały początkową myśl do założenia Towarzystwa, i wystawił dobroczynne skutki takowych towarzystw, daiące się widzieć w Stanach ziednoczonych Ameryki i Wielkiey Brytanii, wspomniał oraz o zawiązaniu podobnegoż we Francyi. Nakoniec zachęcał obecnych do założenia takiego towarzystwa i w Rossyi. Następnie komitet zaiął się początkowemi urządzeniami dla rozpoczęcia tey sprawy potrzebnemi. Posiedzenie zakończyło się składką tak iednoczasową, iak coroczną; pierwsza na ten raz przyniosła rubli assyg. 5.576, druga zaś 3.375. Imiona członków komitetu są: Prezes, Minister oświecenia publicznego i wyznań religiynych, Radca tayny Xże Alexander Mikołaiewicz Gallicyn; Viceprezes: Metropolita Michał; Arcy-Biskup Twerski Filaret; Jenerał Porucznik Hrabia Liwen; Radca tayny Baron Vietinghof. Dyrektorowie: Pastor Peterson, Pastor Pinkerton, Wenning, Jenerał Major Leontieff, Radca Stanu rzeczywisty Xże Meszczerski, Magnicki, Schter, Bazyli Popów, Dzunkowski, Gatachów, Radca Stanu Paweł Pomian-Pezarowius, Hablitz, Pilecki, Herschelman, Zenhbasch, Partsadt, który iest także Kassyerem wraz z Panem Wenning. Sekretarze: Serów i Baron von Brunhof. Członki płci żeńskiey: JW. Anna Kozodawlew; Xiężna Zofia Meszczerska; Michayłowna Tołsta; Xiężna Anna Gallicynowa; Xiężna Szczerbatowa; Xiężna Trubecka; Anna Pomian Pezarowiusowa; Katarzyna Bacheracht; Eudoxia Peterson i Wenning.

Ruski Inwalid umieścił z Gazety Abowskiey następuiące szczegóły z podróży N. Pana w Finlandyi:

— *Z Kajany d. 31 Sierpnia d. k.* —

" Naymiłościwszy Monarcha przybył tu dnia 28 b. m. w samo południe. Tłum ludu różnego stanu, płci i wieku z nay-

większą niecierpliwością oczekiwał Go od dwóch dni. Dla wielkiego wiatru już prawie utraciliśmy nadzieię oglądania N. Cesarza, kiedy rozlegaiące się hasła zapowiedziały nam drogie Jego przybycie do przystani niedaleko katarakty Emeskiey. Cały tłum ludu udał się natychmiast ku mieyscu temu, gdzie już Duchowieństwo i Magnaci oczekiwali na przybycie Pana swoiego. Z uniesieniem radości i głębokiem uczuciem uszanowania uyrzelimy oblicze Naylepszego z Monorchów, który szczęśliwie przebył na wzdęte iezioro Uleo. Dla przyięcia Cesarza JMci zbudowano koło przystani umyślny pomost. Radość mieszkańców tuteyszych tem żywszą była, iż oprócz Króla Gustawa Adolfa w r. 1622 żaden ieszcze z Monarchów nie uszczęśliwił bytnością swoią odległego miasteczka naszego. Lecz wydarzenia takowe tem przyiemnieysze są dla nas, że w tak różnych i odległych epokach mieliśmy szczęście oglądać dwóch naywiększych Monarchów wieku swoiego, Monarchów, którzy kieruiąc losem Europy ku uszczęśliwieniu narodów, nie pozbawiali swey troskliwości Oycowskiey i nayodlegleyszych poddanych swoich. — N. Cesarz tak mocny miał zamiar odwiedzić miasto nasze, iż nawet i wiatr gwałtowny, który nagle był powstał w tę samę chwilę, gdy Monarcha siadał na statek we wsi Builioki, nie zmienił tego przedsięwzięcia. Wkrótce wiatr zamienił się w burzę i wzdęte wały nieraz groziły zalaniem statku, w którym płynął Cesarz JMość z orszakiem swoim; lecz z czystem sercem, z duszą pałną ufności w Naywyższey prawicy, opiekuiącey się losem Jego, szczęśliwie odbył 5 mil drogi w przeciągu 3ch godzin. — Wysiąpiwszy na brzeg, odpowiadał łaskawie na uprzeyme powitania duchowieństwa i urzędników, oraz okrzyki radośne ludu. Poczem zwiedziwszy sławny wodospad i rozwaliny starożytnego zamku, udał się do Kościoła mieyskiego, odwiedził ratusz, a ztamtąd udał się do przygotowanego dla siebie domu. — Tymczasem wiatr burzliwy i przykra pogoda ciągle trwały. N. Cesarz wypytywał się o drogę naykróstszą, aby się dostać do orszaku i powozów swoich. Doniesiono Mu, że iest tylko mała ścieszka, iedynie dla pieszych ciągnąca się mil siedm, prowadząca przez błota, lasy, góry i skały. Scieszka tą powszechnie iest miana za naytrudnieyszą do przebycia w całey Finlandyi. Pomimo iednak te wszystkie trudności N. Cesarz Jmć postanowił odbydź tę podróż piechotą, i po dwugodzinnem zabawieniu w Kajana oznaczonem naywspanialszemi dowodami szczodrobliwości, puścił się w tę przykrą podróż w towarzystwie licznego orszaku, unosząc z sobą błogosławieństwa uszczęśliwionych bytnością Jego mieszkańców. Nayiaśnieyszy podróżny ciągle był wesoł i przez całą drogę rozmaitemi bawił się rozmowami, a nawet w iednem mieyscu sam raczył się trudzić i zrobić mostek przez strumień wezbrany. Takim sposobem pierwszego dnia odbył dwie, a drugiego pięć mil drogi i nocległ we wsi Letowa. Nocleg i odpoczynek nie zabrały Mu nad cztery godziny czasu. Ku końcowi dnia drugiego przybył do wsi Seresmeki, należącey do parafii Paldam, i ieszcze tegoż dnia odbył ćwierć mili drogi na chłopskim koniu i blisko mili na wozku sporządzonym dla goń-

ców do stacyi pocztowey Nissille.

" Cała ta podróż oznaczona była dowodami łaski Monarszey. N. Pan prawdziwie po oycowsku przyymował wychodzących ku sobie wieśniaków. Przenocowawszy w tey stacyi, gdzie iuż był znalazł czekaiący na siebie orszak i powozy, dnia 30 Sierpnia w zdrowiu zupełnem udał się w dalszą podróż traktem ku Uleborgowi. „

Tenże Ruski Inwalid umieścił następuiący opis okrętu parowego Sawanna, o którego przybyciu do Kronsztatu dawniey donieśliśmy:

Okręt ten iest pięknym trzechmasztowym należycie urządzonym statkiem. Pokład iego ma długości sto, a szerokości 26 stóp. Głębokość dochodzi stóp piętnastu, z których dwanaście iest w wodzie. Okręt ten urządzony iest dla 22 podróżnych, lecz nie może mieć żadnego ładunku; materyie bowiem palne, służące do machiny parowey, zaymuią całe mieysce pozostałe od izdebek. Siła machiny wyrównywa podobney sześć - dziesięciu koni. Kanał parowy ułożony iest horyzontalnie, a to czyni podwóyną wygodę: urządzenie mechanizmu staie się przez to prostszem i łatwieyszem, a siła machiny rozdzielona na dwie równe części, czyni statek lekkim w chodzie. Dwa kotły parowe maią długości 26 a szerokości 6 stóp. W 24 godzinach trawią te kotły 4000 funtów węgli. W skutek wynalazku nieznanego ieszcze w Europie, woda morska w nich wrząca, nie zostawia żadnego solnego osadu na dnie. Takim sposobem Sawanna dokonawszy podróży z Ameryki do Kronsztatu, zapewne dokona iey i na powrót nie potrzebuiąc czyszczenia i wyporządzenia kotłów swoich. Dwa koła będące pod wodą, obracaią się 18 razy w minutę; przypięte są do ścian zewnętrznych okrętu bez żadney podpóry widzialney i maią średnicy stóp 16 i pół. Każde ma 10 spryc, dwa arszyny długości i arszyn szerokości maiących. Spryce są bardzo mocne i tak urządzone, że w czasie burzy można ie składać iak wachlarz i przenosić na pokład okrętu. To zaś dzieie się takim sposobem: każde z tych kół ma pas czyli sztabę szeroką ułożoną horyzontalnie, składaiącą dwie spryce nieruchome. Inne cztery spryce nad, i cztery drugie pod tą sztabą, są sprycami ruchomemi, mocnemi i połączonemi między sobą grubym łańcuchem, przez końce ich przechodzącym. Łańcuch w środku rozdziela się na dwie połowy i gdy się rozdeymie, spryce ruchome składaią się iedna na drugiey, tak, iż ie można wziąść na wierzch okrętu, iakby złożone w iedno kilka sztab żelaza. Same tylko spryce nieruchome czyli sztaba poprzeczna zostaiąca się na ścianie zewnętrzney okrętu, i sam tylko komin wcale nie wysoki i nie wielki daią domyślać się, że to iest statek parowy. Bez wszelkiego wiatru okręt ten odbywa 9 wiorst drogi w godzinę.

Z Paryża d. 6 Listopada.

Król chce osobiście posiedzenia izb otworzyć. Jeżeliby słabość na nogi nie dozwoliła J. K. Mci znaydować się w sali ciała prawodawczego, tedy uroczyste to posiedzenie odbydź się ma w galeryi Dianny.

W dniu S. Karola 4 b. m. był wielki ziazd u brata Królewskiego Monsieur z powodu iego imienin. Dla znaydowania

się całey rodziny Królewskiey, przyniesiono nawet u piersi będącą córkę Xiężny Berry, którą Hrabina Gontaud na poduszcze podała N. Dziadowi. Gdy rodzina ta weszła, rzekł Monsieur do obecnych u niego officerów 1wszego legiionu gwardyi narodowey Paryzkiey: "Pozwolcie, Przyiaciele, abym przyiął i uściskał moie dzieci.,, Gdy officerowie chcieli odeyść, zatrzymał ich i bez żadney rożnicy bawiono się razem.

D. 4 oglądał Król u Malarza Girodet obrazy iego pęzla Pigmaliiona i Galateę. Po pochwaleniu ich zapytał się Monarcha Artysty, czyli oczema Pigmaliona nie patrzy na swoią Galateę? Oczema tylko oyca, N. Panie, odpowiedział Artysta. Za chwilę rzekł znowu Król: Zdaie się, iakoby Galetea poruszała się i na wschody wstępowała, a pochwaliwszy spuszczony iey wzrok, przywiodł z Owidego: *Dum stupet et timide gaudet* (zadziwiony boiaźliwie się cieszy) i dodał: chcę iescze raz mieć ukontentowanie widzieć ią. Gdy mu Girodet podał przełóżoną baykę z Owidego z 4 wierszami na iego pochwałę, rzekł uśmiechaiąc się: *Bravo! ut pictura poesis erit.* (Bravo! razem Malarz i poeta.)

Rozwiązano tu przez Rząd zostało towarzystwo przyiacioł wolności druku. Wchodzące do niego członki, iako to Deputowany Merchain, Jenerał Berton, Patron Berville, Fabreguette i Xżę Broglio żądaią teraz bydź sądzonemi. Gdy artykuł 291 kodexu kryminalnego zabrania politycznych schadzek więcey iak z 20 osób złożonych, nie wyymuiąc nawet kobiet, przeto i ostatnie mogą bydź do sadu pociągnionemi.

Xiężna Wallii opuściła d. 26 z. m. Lyon i udała się przez południową Francyią do Włoch napowrot.

Zona traktiera Bouvier tak iest płodna, iż małżonka swoiego w przeciągu 25 miesięcy udarowała siedmiu chłopcami.

Londyńskie towarzystwo Bibliyne kazało tu w drukarni Królewskiey wydrukować 300 exemplarzy nowego testamentu Pisma S. w ięzyku Tureckim.

Poseł Amerykański przy Dworze naszem, P. Gallatin, dostarczył pieniędzy na koszta, dla odwiezienia Xcia Oneidy Sakayonta z iego rodziną do lasów północney Ameryki, gdyż wszystko co z sobą wziął, przetrawił w Paryżu. Wsiędzie w Hawrze na okręt. Nakłonił go do tey podroży były gwardyiak Francuzki, który osiadł w Oneida, dla widzenia wspaniałości Francyi, na którą podroż poświęcił starzec 20,000 Fr.

Z Madrytu d. 26 Października.

Twierdzą, iż Królowa wniosła czułą proźbę do N. Małżonka swoiego za wygnanemi naszemi współziomkami, i pochlebiaią sobie, że to przecież iaki sprawi skutek — Dworska nasza gazeta donosi, że Król zaślubienie swoie oznaczył wielu podwyższeniami, udzieleniem orderów i innemi łaskami. Hr. Pins-Hermoso i Margrabia San Martin wyniesionemi są na grandów pierwszey klassy, a Wielki Inkwizytor został członkiem wielkiey Kastyliyskiey rady.

Nie wiadomo tu gdzie teraz bawi Jenerał Hr. Calderon. Z zostaiącego pod iego rozkazami woyska do wyprawy zbiegło wiele żołnierzy, omiiaiąc kordon przy Sierra Morena, do Estramadury, La Mancha i innych okolic. Liczbę tych zbie-

gów podaią do 9000 Wyszły teraz roskazy do chwytania ich i osądzenia na rozstrzelanie.

Podług ostatnich doniesień z Kadyxu iest tam ciągle ieszcze 20 stopni ciepła podług Reaumura przy suchym wschodnim wietrze, i żołta gorączka się powiększa. 20,000 ludzi przebydź ią ieszcze musi. Przebyło ią iuż szczęśliwie 5 do 6000, leży na nią 11,000, a pogrzebano 2000. Codziennie umiera ieszcze po 100 ludzi, a pomiędzy 5 mężczyznami iedna kobieta i iedno dziecię. Lekarzów i lekarstwa maią wszyscy chorzy bezpłatnie. Dobroczynny Biskup Kadyxki zadłużył się, aby nieszczęśliwym na niczem nie zbywało.

Hr. Abisbal, były dowodca wyprawy Kadyxkiey, otrzymał pozwolenie udania się do miasta w dawney Kastylii, w którey prowincyi brat iego dowodzi.

Nie sprawdza się pogłoska, iakoby Poseł Amerykański Forsyth d. 25 opuścił Madryt.

Król miał P Moreau, szwadronowego Lekarza w woysku Francuzkim, który w Paryżu wydał szacowne pismo o żołtey gorączce, wezwać do udania się do Kadyxu i przyłożenia się do do przytłumienia tey choroby. (Życzyćby należało, aby był szczęśliwszy niżeli Professor Valli z Hawanu, który nim na Hawannie zgłębił żołtą gorączkę, padł iey ofiarą.)

Z Londynu d. 5 Listopada.

Podróż Xcia Rejenta na stały ląd, o którey od kilku miesięcy ucichło nastąpić pewnie ma w Marcu r. p. Zamek Herrenhaus przy Hanowerze ma dla niego bydź wyporządzony.

Xże August Szwedzki (syn byłego Króla Gustawa 4go) przybył tu pod nazwiskiem Hr. Itterburg z Paryża.

W Glaskowie zawiązało się także towarzystwo reformy, które surowo przestrzega przepisów, ażeby wstrzymać się od wszystkich rzeczy, które konsumpcyyney podlegaią opłacie, i komukolwiek zdarzy się opić, musi zaraz towarzystwo przeprosić i przyrzec poprawę. Jeżeli powtórnie błąd ten popełni, iest z towarzystwa wykreślony.

Gazeta Sun donosi, że Pastor Harrison miał niedawno w duchu reformy kazanie w Oldham, na którem wszyscy słuchacze mieli białe kapelusze, a z tych niektóre były czarną krepą, inne zielonemi wstęgami (znak powstania w Irlandyi) okryte. Nawet dzieci śpiewaiąc tam rewolucyyne pieśni, a boiaźń przeciwników reformy w hrabstwie Lankaster tak iest wielka, iż nie śmieią mówić w mieyscach publicznych. Taż gazeta zapowieda przybycie w krótce do Anglii William Cobett i zaleca mieć na niego baczne oko.

P. Coke, ieden z naybogatszych właścicielów ziemskich w hrabstwie Norfolk zrządził zgromadzenie ludu, na którem pomiędzy 3000 ludzi obecnych, znaydowało się do 5 do 600 iego dzierżawców. Mówiono na niem wiele o zdarzeniach w Manszestrze i uchwalono adress w duchu strony opozycyyney do Xcia Rejenta. Zachodząca w niem dobra zgoda przerwaną niespodziewanie została przez rzuconą na rusztowanie kartkę, która zawierała: "Któż żądał billu przeciw wolnemu wprowadzaniu zboża? P. Coke i iego dzierżawcy! —— Któż nalegał o znie-

wienie podatku od dochodów, który tylko bogatych dotykał, a głosował za podatkami na ubostwo nałożonemi? P. Coke i iego przyiaciele! Tu wszczęła się zaraz mocna przeciw niemu opozycyia.

Rodzina Hr. Fitzwilliam, który nie dawno złożony został z namiestnikowstwa, iest iedną z dawnieyszych w Anglii. W roku ieszcze 1620 otrzymała tytuł hrabiego. Hrabiowie Harowby, Liwerpool, Lordowie Eldon, Castlereagh, Sidmouth, Melwill, Xźe Wellington są wcale nowe rodziny.

Gazeta Gonico donosząc o złożeniu służby woyskowey przez Kapitana Wiwill dla tego, ażeby nie był zmuszonym podnieść oręża przeciw swoim współziomków, dodaie, iż mało znaydzie naśladowców. Tymczasem Porucznik Greenough od korpusu ochotników konnych Londyńskich poszedł iuż za iego przykładem.

Hunt kupił folwark niedaleko Manszestru za 7000 Fs.

W Gibraltarze podług naynowszych doniesień panuie naylepszy stan zdrowia.

Na przylądku Dobrey nadziei przywrócona została zupełna spokoyność.

Z Madeiry piszą pod d. 23 Września, iż eskadra Angielska pod Kommodorem Hardy przybyła tam d. 13 Września w 8 dni z Plimutu, a nazaiutrz popłynęła do Rio-Janeiro do Brazylii, gdzie wysadzi Angielskiego Posła przy Dworze temteyszym, P. Thornton. Jakie iey dalsze przeznaczenie; ieszcze niewiadomo; z Plimutu odpłynęła z zapieczętowanemi rozkazami, i sądzono, iż była przeciw Wyspie Kuba przeznaczoną.

W Grudniu oczekiwany tu iest Gubernator wyspy S. Heleny, P. Lowe; lecz na wiosnę ma tam znowu powrócić i żyć iak człowiek prywatny, gdyż tam znaczną maiętność zakupił.

Zółta gorączka czyni wielkie spustoszenia na Jamaice. Stoiące w stolicy dwa pułki straciły 200 ludzi; reszta dla uyścia zarazy udała się na okręt liniowy Sempis. Inne dwa pułki stoiące po wsiach, mnieyszą poniosły stratę. W pierwszych umarło w przeciągu miesiąca 14 Officerów pomiędzy któremi 3 podpułkowników.

Podług ostatnich doniesień o działaniach morskich powstańców Chili, wypłynąć ich flota miała d. 20 Czerwca z Valpairoso, dla zamknięcia na nowo portu Callao (w Lima.) Kapitan Guiso mianowany był po Admirale Blanco drugim dowodcą po Lordzie Cochrane. Rzeczona flota poczynić miała ogromne na morzu zdobycze. —— Były Angielski Kapitan Charles, którego Cochrane podpułkownikiem inżynierów mianował, miał mu 10,000 rac Kongrewskich z Angli przywieść, których przeciw Lima użyć postanowił. —— Rozchodzi się nawet wieść, że iuż to miasto d. 16 Czerwca opanował.

Z Hagi d. 9 Listopada.

Magistrat tuteyszy wydał ostrzeżenie względem iedzenia ostryg, z których wiele osób zachorowało. Pokazało się, iż ostrygi, z których zachorowano, pochodziły z opadłego z wody piasku pod brzegami Zelandyi i nie były przez wodę dostatecznie wyczyszczone.

Królewic Następca tronu ziedzie tu d. 14 b. m. z swoią małżonką i obiema

synami, i mieszkać przez zimę będzie w w nowym palacu.

Przybył tu w tych dniach Xże Richelieu.

Minister nasz spraw zagranicznych oznaymił publicznie, iż Rząd Pruski nie wyciąga iuż, eby paszport do Pruss były iak dawniey podpisem poselstwa Pruskiego ztwierdzane

W Amsterdamie uwięziono osobę graiącą wielką rolę; domyślaią się, iż wexle zmyślała.

Gazety Angielskie twierdzą, iż towary Angielskie będą przez pewny przeciąg czasu bez rewizyi do Hiszpanii w puszczane, a za to kompaniia kupców zapłaci 100,000 piastrów.

W Leodyium urządzona iest od 3 Lipca szkoła wzaiemnego uczenia, w którey uczy się we dnie 400 dzieci, a w wieczór 137 rzemieślników. Kieruie nią Professor Lafouche, którego żona zakłada drugą podobnąż szkołę dla dziewcząt. W powyższey szkole sposobi się także na nauczycielów wzaiemnego uczenia 30 młodzieńców. Jezuici założyli w temże mieście szkołę przeciwnego wcale sposobu uczenia, która liczy 200 uczniów. Miasto podzielone zatem iest na dwie strony i duchowieństwo iest za Jezuitami.

Z Włoch d. 5 Listopada.

Podług doniesień z Rzymu Oyciec S. wyznaczył pod Kardynałem sekretarzem stanu kommissyią do zastanowienia się nad źródłami iego kraiów i doyścia nadużyciow, które w kradły się do administracyi skarbowey.

Margr. Brignole, którego rozbóynicy w kraiach Rzymskich porweli, wykupiony został za 1000 piastrów.

Kobieta z prowincyi Rieti, wyraża gazeta Rzymska, 81 lat maiąca i wdowa po siódmem mężu, która rzadko z domu wychodziła, a ieżeli wyszła, udawała tak słabowitą i kuleiącą, iż zdawało się, że w krótce życie zakończy. Przypadkiem napotkała człowieka niemal podobnego do siebie wiekiem. Poznać się, spodobać i przyrzeca sobie wieczną przyiaźń, było dziełem iedney chwili, i owa chroma kobieta zaślubiła się d. 4 Października po osmy raz. Zaraz po ślubie rzuciła kiy i poszła wyprostowana z swoim małżonkiem do swoiego mieszkania, gdzie ią przyiaciele z muzyką i śpiewami przyięli.

Podług ostatnich doniesień z Korfu na wyspie S. Maura chłopi podnieśli rokosz. Nadaremnie zastępca Gubernatora Maitland, Jenerał major Adam, wydał odezwę i ogłosić kazał ustawę przeciw buntowi, uzbroieni chłopi wpadli do miasta i bili się z Angielskiemi żołnierzami po ulicach. Tymczasem nadeszło z Korfu nowe woysko w posiłku, które bez doznania odporu na ląd wysiadło i mecą oręża kilka wsi opanowało. D. 4 Października przyyść miało do potyczki, w którey 45 Anglików zginęło. Lecz co się daley stało, ieszcze niema wiadomości.

Z Sztokolmu d. 5 Listopada.

Wczoray d. 4 b. m. z powodu rocznicy połączenia *Norwegii* z Szwecyią, Minister stanu Norwegii dał wielki obiad który N. Król obecnością swoią zaszczycił i zaproszeni nań byli urzędnicy stanu Szwedcy i Norwegscy. Po obiedzie udał się J. K. Mość z pomienionemi urzędnikami na teatr opery, na którym wysta-

wiona była sztuka Föreningen (połączenie.) Przy wniyściu był J. K. Mość od licznego zgramadzenia radosnemi okrzykami przyięty. Żądano pieśni ludu, i gdy ią orkiestra zagrała, śpiewała ią razem po dwa kroć cała publiczność. Przy każdym wyrazie sztuki zastósowanym do Monarchy, okazywało całe zgromadzenie z zapałem miłość swoią i przywiązanie do niego.

Jutro wyiedzie Król do zamku Rosersberg, gdzie zastanie swoiego syna, który tam z Upsali przybędzie.

Królewic Następca tronu daie w Upsali codziennie obiady na 20 kilka osób, na które zapraszanemi są professorowie, officerowie, studenci i inne osoby. Często bywaią u niego koncerty, gdyż iest lubownikiem muzyki, i studenci wyprawiaią wieczorami przed iego mieszkaniem muzykę.

Naynowsze pismo P Görres tłumaczone tu iest na ięzyk Szwedzki.

Stósownie do rozporządzenia N. Cesarza Alexandra Helsingfors będzie teraz stolicą Finlandyi, dokąd przeniosły się iuż z Abo Senat Finladski, bank i inne władze.

Z *Stambułu* d. 11 *Października*.

Ciągle trwaią tu ieszcze dochodzenia przeciw Ormiańskiem dzierżawcom i zawiadowcom mennicy; tak ich iak i wspólników maiątek ruchomy i nieruchomy sprzedawany iest na zastąpienie braku w mennicy. Skarby ich maią bydż tak wielkie, iż dwa razy więcey przyniosą niżeli szkoda wynosi. Ciągle więżą Ormiańskich kupców i wexlarzów i śledzą ich maiątki. W tych dniach zprzedane zostaną przez publiczną licytacyią zabrane im konie i kleynoty, które kilka milliionów piastrów wynosić maią. Upadek Ormianów z powodu obszernych ich związków handlowych sprawił tu i w innych handlowych miastach państwa Ottomańskiego powszechne zamięszanie. Abdurrahman Bey, który był 12 dni Ministrem spraw wewnętrznych, a dawniey prezesem mennicy, został dla związków z pomienionemi Ormianami do twierdzy Demotica odesłany, a iego do 8 mill. piastrów wynoszący maiątek na skarb skonfiskowany, z którego wyznaczono mu tylko mierną roczną penssyią.

Doniesienia z Bagdadu namieniaią o wszczętych kłotniach między tamteyszym Baszą i naystarszym synem Szacha Perskiego, który dowodzi w twierdzy Kermanthah. Xże ten Mahmud Ali Mirsa szuka oddawna okazyi do odzyskania tego baszowstwa, które dawniey do Perssyi należało, i nawet zdobycia Bagdadu. Nie raz iuż podniecał i wspierał bunt i niczego nie zaniedbuie przez coby mógł do swego trafić celu. Teraz wspiera nieposłuszeństwo Abdullah Baszy, który wzbrania się oddać prowincyi Saleimanich mianowanemu przez Portę nowemu Baszy. Wielu Tatarów wpadło do pobliskich Bagdadu okolic szukaiąc zaczepki.

W okrętowym tuteyszym warsztacie i zbroiowni pracuią znowu od niedawnego czasu z wielkim pośpiechem. Budowane są dwie nowe fregaty, a wszystkie uszkodzone lub zaniedbane woienne okręty naprawiane. Nowy Kapitan Basza wypłynie zapewne na przyszłą wiosnę z flotą na krążenie w wodach Lewantu.

Od kilku dni zmnieyszyło się tu bardzo morowe powietrze; nastała chłodna pora sprzyia polepszeniu zdrowia stolicy tuteyszey.

DODATEK
DO Nro 94.
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 24 LISTOPADA 1819 ROKU WE SRODĘ

Z Wiednia d. 14 Listopada.

Nayiaśnieyszy Cesarz Jmć raczył Galicyyskiemu właścicielowi dóbr, Wincentemu Kopystyńskiemu, który dla założoney przez Hr. Ossolińskiego narodowey biblioteki we Lwowie złożył na kapitał 500 czer. złotych w złocie, ażeby prowizyia od nich po 5 od 100 obracana była na użytek tey biblioteki, za ten użyteczny czyn oświadczyć swoie ukontentowanie.

Dzisieyszy Dostrzegacz Austryiacki zawiera, co następuie: — Od kilkunastu miesięcy wychodzi w Paryżu dziennik "Sława,, którego głównym redaktorem iest znany współpracownik nad dziennikiem Minerwa. Powyższy dziennik, a ponim dziennik Konstytucyionista umieścił pod d. 4 b. m. artykuł z Frankfortu, w którym on daie sobie powagę dać nayważnieysze wyiaśnienie o zaszłych rzekomo podczas bawienia N. Cesarza Rossyyskiego w Warszawie między gabinetami Ces. Austryiackim i Ces. Rossyyskim oswiadczeniach i układach. — Wiadomo, iż w podobnym duchu wydawanych pism, zwyczaiem iest wysełać do świata, iuż pod pozorem sofistycznych uwag, iuż za prawdziwe czyny, nayoczewistsze kłamstwa. Liczba rozchodzących się tą drogą o wszystkich kraiach zmyślonych doniesień, tak iest wielka, iż na ustawiczne ich prostowanie nie wystarczyłoby iedno pismo. Ale że to, chociażby wartało, nie iest naszą rzeczą, przestaniemy zatem na zbiianiu tylko czasami ważnieyszych tego gatunku artykułów. Upoważnionemi przeto zostaliśmy powyższy artykuł dziennika Sława, iako też iego wyiaśnienie za zupełnie zmyślone ogłosić.

Z Poznania d. 10 Listopada.

Dnia 5 b. m. przybyła tu oczekiwana z upragnieniem Pani Katalani. Wiele osób, które się zląd były rozie chały, powracaią tu dla słyszenia tey sławney śpiewaczki, która pierwszy koncert dała tu onegday, w sali teatru, a dziś da drugi koncert. Bilet wniyścia na parter kosztuie 3 talary, a na galeryią, półtora talara.

Z Klewania w Gubernii Wołyńskiey Powie-

cie Rowieńskim, d. 16 Września d. k.

Dzień wczorayszy był dla tego miasta dniem wielkiey radości, i stał się dla niego i okolicy całey wieczno pamiętną epoką. Był dniem radości, bo był dniem Koronacyi Naylepszego Monarchy, a w tenże sam dzień przybyły do naszego miasta JW. Jan Nepomucen Wyleżyński Jeneralny szkół Wizytatór, Marszałek Nowogród Wołyński, uroczyście otworzył tu szkołę pewiatową z polecenia rządu Uniwersytetu Wileńshiego. O godzinie dziesiątey zrana tenże Wizytatór z nowo ukończoney hoynością dziedzica Klewania Xięcia Konstantego Czartoryskiego wystawioney piękney szkoły, udał się wraz z zgromadzeniem szkolnem i garsztką iuż zebraney szkolney młodzieży, we dwa uszykowaney rzędy do Kościoła, gdzie u drzwi stanąwszy wraz z zgromadzeniem, powitał wchodzących do Swiątyni Pańskiey JWW. Biskupów, Dederkę Mińskiego i Podhorodeńskiego Polemońskiego, licznem otoczonych Duchowieństwem, i tak ci Biskupi aż do wielkiego ołtarza odprowadzeni byli. Po odprawioney Pontyfikalnie Mszy Swiętey przez JW. Biskupa Podhorodeńskiego, zabrał głos tenże JW. Biskup, i w prawdziwie Pasterskiey mowie, przypomniawszy obowiązki czci i wdzięczności, dla naylepszego Monarchy Alexandra I. pobłogosławił tey nowey powiatowey szkole, polecaiąc uwadze uczniów, aby wszelkie nauki, na Religii i boiaźni Boga zasadzali. Powaga i wiek sędziwy tego powszechnie szanowanego Pasterza, nauki iego wiecznotrwałemi rysy w słuchaiących wpaiały. Poczem JW. Wizytator przeczytawszy instrument sobie do otworzenia tey szkoły od Uniwersytetu służący, i ogłosiwszy wybranych tey szkoły Nauczycieli, i ich obowiązki, podziękował JW. Biskupowi za podięte trudy, przełożył Nauczycielom i uczniom ich powinności, szkołę tę polecił przychylności i przyiaźni licznie zebranego Obywatelstwa, nakoniec wyraził obowiązki wdzięczności dla tyle drogiego narodowi naszemu, opiekuńczego nauk Czartoryskich Domu. Poczem Dozorca szkoły Doktór Filozofii Kniahnicki, w podobney materyi mówił o ważności nauczycielskiego powołania, i iego wielkiey użyteczności w kraiowey posłudze, a zakończył Kandydat filozofii W. Juszkiewicz krótką rozprawą o potrzebie i sposobie wychowania. Po odśpiewanym Chwała. Ołospiewie S. Ambrożego, Urzędnicy i Obywatele maiąc na czele swoiem JW. Powiatowego Marsz: Hieronima Walewskiego i JW. Marszałka Nowowieyskiego Cyryaka do tego aktu delegowanego, zgromadzenie nauczycielskie i młodzież szkolna wraz z JW. Wizytatorem w assystencyi licznego ludu, udali się w processyi do gmachów szkolnych, które religiynym obrzędem JW. JXiądz Kanonik Lowecki poświęcił. Nastąpił potem wspaniały przeszło na sto osób obiad, na którem po toaście za zdrowie i naydłuższe Panowanie Nayłaskawszego Monarchy, spełniano zdrowie JWW. Biskupów, Xięcia Czartoryskiego fundatora i dobroczyńcy tey szkoły, i Władzy Edukacyyney. Wieczorem całe miasto było oświecone a szczególniey gmach szkolny, na ktorym wystawiona Cyfra N. Monarchy rzęsistem iaśnieiąca światłem, piękny wystawiała widok.

Od Brzegów Menu d. 9 Listopada.

Podług doniesień z Minchen poselstwo

Bawarskie na kongress Wiedeński składać się będzie z Radcy stanu Zentner i Radców poselstwa Flad i Barona Malzan. — Z strony królestwa Wirtembergskiego nie będzie jak słychać oddzielne poselstwo do Wiednia wysłane, ale obecny tam poseł Wirtembergski będzie do obrad kongressu upoważniony. —— Z strony W. Xięstwa Badeńskiego wysłany tam iest Jenerał porucznik, Baron Tettenborn.

Przed 20 b. m. środkowa kommissyia rozpocznie swoie działania w Moguncyi.

Wyszła w Frankforcie nowa Xiążka o Żydach pod tytułem: "Niemiecki Piekarz„ zostala dla wielu uszczypliwych wyrazów przeciw żydom z wyższego rozkazu przez policyią skonfiskowaną.

Wściekłe lisy i koty pokazują się także w Szwaycaryi. Gazeta Arauska donosi, iż od miesiąca pokazuie się ta choroba pomiędzy lisami w kantonie Zurych; przychodzi ich wiele do wsiów i zdychaią pod chałupami. Okazuiąca się teraz w 4 wsiach wściekliznа kotów, zdaie się iż z zarazy lisów pochodzi.

Jako sposób do wygubienia gąsienic leśnych podane iest wpędzenie bydła, a osobliwie swiń do lasów, w których pokazało się to robactwo

Niemieckie Gazety oprocz wychodzących iuż po iedney w Londynie i Bruxelli, wydawane bydź ieszcze maią w Lyonie i w Paryżu.

W Plauen w Saxonii przez wstrząśnienie ziemi d. 13. Października oberwała się znaczna sztuka skały z wielkim hukiem do rzeki Elstery.

Jedno z pism Niemieckich wyraża z powodu ustania handlu Angielskiego, co następuie: —— Na Anglii potwierdza się teraz wielka polityczna prawda, że wszystkie bogate kraie, skoro ich handel iakowy cios poniesie, daleko więcey cierpią niżeli ubogie rolnicze, których zmnieyszy się lub zupełnie ustanie odbył ziemiopłodów. —— Każde przeyście z długiey woyny do pokoiu sprawić musi w maiątkach bogatych kraiów wielką odmianę, ponieważ ważenie, spekulacyia i użytkowanie z czasu zasadzaią się na zyskach większey części handluiącego ludu. Im większy wczasie woyny prowadzi handel, tem więcey cierpi, gdy nakoniec nastanie pokóy. To okazało się na Anglii. Zysk Anglii za towary wszelkiego gatunku był wczasie woyny na stałym Europeyskim lądzie nadzwyczay wielki, i wynagradzał sowicie korsarskie zabory i konfiskaty. Rolnictwo Angielskie podczas teyże woyny nader wielkie przynosiło zyski, ponieważ dowóz płodów z stałego był ścieśniony. Wzrastał więc wszelkiego rodzaiu kredyt, i chociaż cena nader wielkiey liczby publicznych papierów spadła, ułatwiała wszelako wypłatę nader uciążliwych podatków. Po pokoiu miało wprawdzie Ministeryium Angielskie sposobność utrzymania dobrego mienia Angielskiego narodu przez powszechne handlowe traktaty; ale sądziło, iż utrzyma i nadal przewagę w wywozie, i nie chciało ścieśniać zysków Angielskich przez traktaty wzaiemnego handlu. Wiele przeniesionych do Anglii z stałego lądu pieniędzy, używanemi tam były przez czas woyny, ale po pokoiu na tenże ląd wróciły.

Z Kopenhagi d. 9 Listopada.

Ziomek nasz Professor Rask, który nieiaki czas w Peterzburgu bawił i wypracował tam grammatykę Sanzkrytskiego ię-

zyka, zamyśla teraz przedsięwziąść podroż przez gory Kaukasu, dostać się przez Perssyią do Indyy aż za rzekę Ganges, i dochodzić w Azyi początku języków północnych Podroż tę zamyśla ukończyć w 3 latach.

Duńczykowie podali także prośbę do Krćla o nadanie Danii konstytucyi, tak iak przyrzekł ią nadać swoim Niemieckim Xięstwom.

Dnia 22 i 23 *Listopada* 1819.
Cena zboż rożnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł.	gr.	2. Zł.	gr.	3. Zł.	gr.	4. Zł.	gr.
Przenicy	13	15	13	—	12	—	11	—
— Zyta	9	—	8	—	7	15	7	—
— Jęczmienia	7	—	6	15	6	6	6	—
— Owsa	4	10	4	—	3	24	3	18
— Jagieł	17	—	16	15	16	—	15	15
— Grochu	8	—	7	15	7	—	6	24
— Rzepaku	—	—	—	—	—	—	—	—

Cena Zboża
W Warszawie d. 16 *Listopada.*

Korzec Pszenicy od Złp. 18 do 24.
— — Żyta — — — 14 — 15
— — Jęczmienia — — 11 — 12.
— — Owsa — — — 7 — 9.
— — Grochu — — 14 — 16.

Cena Zboża
W Gdańsku d. 12 *Listopada.*
Łaszt 30 Korcy wynoszący.

Pszenicy	od Złp.	580	do 800.
Żyta	— —	400	— 440.
Jęczmienia	— —	300	— 360.
Owsa	— —	260	— 320.
Grochu	— —	460	— 500.

Bieg Pieniędzy
W Krakowie d. 22 *Listopada.*

	Złp.	gr.
Czer. Zł. Holl: monetą Courant	19	10
— detto Cesarski	19	6
Fryd. Pruskie	34	—
Luidor	36	—
zoto frankowy	32	6
Szeiny Wiedeńskie za 100	231	—
Złoty ryński Szeinami	1	22.

TEATR NARODOWY.

W przyszły Wtorek to iest: d. 30 Listopada 1819 ROKU NA BENEFIS *Leona Kudkiewicza*, dana będzie pierwsza Reprezentacyia nowey TRAIEDYI w 5. Aktach z dzieiów Oyczystych oryginalnie wierszem przez *Franciszka Jakubowskiego* napisana pod nazwwiskiem: MIKOŁAY ZEBRZYDOWSKI WOIEWODA KRAKOWSKI.

DONIESIENIA

Jan Aloyzy Szydłowski ma honor donieść Prześwietney Publiczności, iż nietylko będąc sam w Lipsku na ostatnim Jarmarku, ale nadto sprowadził do handlu swoiego w gmachu Sukiennicach Krakowskich maiącego, z naypierwszych fabryk, iako to: z Louvier, Sedan i Niderlandów w różnych gatunkach i kolorach Sukna, Kaźmierki, Korty, Wigonie, i t. d. a te wszystkie za naysłusznieyszą cenę, iedynie podług wartości sprzedaie.

W Krakowie na Targu i placu za Mikołayską furtką dnia 26 Listopada r. b. o godzinie 9 ranney sprzedane zostaną woły, kozy, mięso z zabitych wołów w drodze Exekucyiney za gotową zapłatę. Chęć kupna Maiących na oznaczone mieysce, zaprasza. —— W Krakowie d. 20 Listopada 1819 r.

Skorczyński, Kom. Sąd.

We Wsi Kierniewicach w Okręgu Miasta Wolnego Krakowa, iest Siano prawdziwe Końskie do sprzedania, Brogami lub centnarami, bez lub z ostawą i w ilości iak kto życzyć sobie będzie, o którego cenie każdego czasu w Domu pod N. 85 na piasku przy Krakowie dowiedzieć się i ułożyć można.